Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар
_________________А.І.Жук
“_17_“__04_______________2024 г.
Рэгістрацыйны № УД-_________/вуч.
УД-26-1-549-2024/уч.

ГІСТОРЫЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЙ ДУМКІ БЕЛАРУСІ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей:

1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны,
1-02 01 02 Гісторыя і сусветная мастацкая культура,
1-02 01 03 Гісторыя і экскурсійна-краязнаўчая работа

2024 г.

Вучэбная праграма складзена на падставе агульнаадукацыйных стандартаў і вучэбных планаў спецыяльнасцей: 1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны (№ 016-2021/у ад 15.07.2021); 1-02 01 02 Гісторыя і сусветная мастацкая культура (№ 017-2021/у ад 15.07.2021); 1-02 01 03 Гісторыя і экскурсійна-краязнаўчая работа (№ 018-2021/у ад 15.07.2021)

СКЛАДАЛЬНІК:

А.Ф.Рацько, дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і славянскіх народаў БДПУ, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Т.В.Доўгач, старшы навуковы супрацоўнік аддзела гісторыі Беларусі IX–XVIII стагоддзяў і археаграфіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

А.А.Сурма, дацэнт кафедры ўсеагульнай гісторыі і методыкі выкладання гісторыі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА:

Намеснік дырэктара дзяржаўнай установы адукацыі «Гімназія № 40 імя Я.Лучыны г. Мінска» А.У.Цішчанка

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай гісторыі Беларусі і славянскіх народаў (пратакол № 8 ад 26.03.2024).

Загадчык кафедры С.А.Талмачова

Навукова-метадычным саветам установы вышэйшай адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка"
(пратакол № 6 ад 16. 04. 2024).

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных яе матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела БДПУ А.В.Вінаградава

Дырэктар бібліятэкі Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма "Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі" прызначана для рэалізацыі агульнай вышэйшай адукацыі. Яна скіравана на авалоданне студэнтамі асноўнымі тэарэтычнымі дасягненнямі гістарычнай навукі, апрацоўку, асэнсаванне і сістэматызацыю вучэбнай інфармацыі, набыццё практыкаарыентаваных уменняў.

Вялікую ролю ва ўзнаўленні праўдзівага мінулага прызвана адыграць гісторыя грамадскай думкі нашага народа, без вывучэння якой немагчыма правільнае разуменне і ўсебаковае адлюстраванне гістарычнай мінуўшчыны. Вывучэнне грамадска-палітычнай думкі Беларусі прызвана таксама спрыяць фарміраванню нацыянальнай свядомасці, нацыянальнай годнасці, гонару за сваю культуру, сваю гісторыю, свой народ, які стварыў сапраўдныя духоўныя каштоўнасці на працягу ўсёй шматвекавой гісторыі.

Грамадска-палітычная думка Беларусі – гэта адносіны розных груп людзей, пэўных асоб да падзей і фактаў сацыяльнага жыцця, стан масавай свядомасці, які адлюстроўвае погляды грамадства або яго часткі на з’явы і працэсы сацыяльна-палітычнай і сацыяльна-культурнай рэчаіснасці, на дзейнасць пэўных асоб, груповак, арганізацый.

Мэтай вучэбнай дысцыпліны з’яўляецца вывучэнне працэсу ўзнікнення і гістарычнага развіцця тэарэтычных палажэнняў аб дзяржаве, праве, палітыцы і заканадаўстве, выказаных нацыянальнымі мысліцелямі, рэлігійнымі, грамадскімі і дзяржаўнымі дзеячамі, правазнаўцамі, пісьменнікамі, паэтамі ў той ці іншай форме**.**

Для дасягнення пастаўленай мэты прадугледжваецца вырашэнне наступных даследчых і вучэбных **задач**:

- выявіць ступень распрацаванасці вучэбнага курса па перыядах;
- фарміраваць у студэнтаў патрыятычны светапогляд, тлумачыць асновы і прыярытэты ідэалогіі беларускай дзяржавы;
- прасачыць карціну гістарычнага развіцця беларускай канцэпталогіі;
- раскрыць нацыянальны характар інтэрпрэтацыі агульнаеўрапейскай і беларускай культуры і грамадска-палітычнай думкі;
- паказаць сувязь паміж становішчам канфесій і беларускім этнакультурным уздымам у канцы XVI – першай палове XVII ст.; у другой палове XIX – пачатку XX ст.; 20-я гады XX ст.;
- на фоне дынамікі этнакультурных працэсаў у Беларусі даследаваць і вывучаць моўную палітыку і практыку праваслаўнай, каталіцкай, уніяцкай цэркваў, іх уплыў на развіццё грамадска- палітычнай думкі, рухаў;
- разглядаць грамадска-палітычную думку праз прызму нацыянальнай культуры і этнічнай свядомасці народа;
- знаёміць з жыццём і дзейнасцю, духоўнай спадчынай выдатных дзеячаў гісторыі, навукі, культуры, палітыкі.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен

ведаць:

- асноўныя падзеі і факты ў гісторыі Беларусі;

- асаблівасці сацыяльна-эканамічнага, грамадска-палітычнага, культурнага развіцця Беларусі ў канкрэтна-гістарычныя перыяды;

умець:

- выкарыстоўваць матадалогію гістарычнай навукі для аналізу гістарычнага развіцця беларускага грамадства;
- выяўляць асноўныя тэндэнцыі сацыяльна-эканамічнага і грамадска-палітычнага развіцця беларускай нацыі ў канкрэтна-гістарычныя перыяды;

валодаць:

- веданнем этапаў фарміравання беларускай народнасці і нацыі;
- выкарыстаннем гістарычнага вопыту для аналіза і ацэнкі сучасных праблем у развіцці Беларусі.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны "Гісторыя Беларусі" павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў наступных кампетэнцый:

УК-4 Працаваць у калектыве, талерантна ўспрымаць сацыяльныя, этнічныя, канфесійныя, культурныя і іншыя адрозненні;

БПК Выдзяляць асноўныя перыяды, тэндэнцыі і заканамернасці сацыяльных, эканамічных, палітычных, этна-нацыянальных, рэлігійна-канфесійных і культурных падзей і працэсаў, якія праходзілі на тэрыторыі Беларусі.

Пры вывучэнні кожнай тэмы студэнты павінны карыстацца як канкрэтна-гістарычнымі (гісторыка-генетычным, гісторыка-параўнальным, гісторыка-тыпалагічным, гісторыка-сістэмным і інш.), так і агульнанавуковымі (мадэліравання, індукцыі і дэдукцыі, сінтэзу і аналізу, узыходжання ад канкрэтнага да абстрактнага і наадварот, аналогіі і інш.), метадамі гістарычнага пазнання.

У рамках адукацыйнага працэсу па дадзенай вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіваць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.

Усяго на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны "Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі" на дзённай форме атрымання адукацыі вучэбнам планам адводзіцца 100 гадз. (3 зал. адз.), з іх аўдыторных – 48 гадзін: 22 гадзіны лекцыйныя заняткі, 26 гадзін семінарскія заняткі (з іх на кіруемую самастойную работу студэнтаў – 8 гадзін – семінарскія заняткі). Пазааўдыторная самастойная работа – 52 гадзіны. Залік ў 7 семестры.

На завочнай форме атрымання адукацыі на вучэбную дысцыпліну "Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі" адводзіцца ўсяго 100 гадз. (3 зал. адз.), аўдыторных – 12 гадзін: з іх 4 гадзіны – лекцыйныя заняткі, 8 гадзін – семінарскія заняткі. Самастойная работа – 88 гадзін. Залік у 9 семестры.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Прадмет гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі як навукі і вучэбнай дысцыпліны. Метадалагія гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі. Крыніцы, перыядызацыя.

Прадмет гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі. Месца гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі ў сістэме гуманітарных дысцыплін. Метадалагічныя асновы і прынцыпы вывучэння курса. Сувязь з іншымі навукамі. Крыніцы вывучэння дысцыпліны. Перыядызацыя беларускага гісторыка-палітычнага працэсу. Значэнне гісторыі грамадска-палітычнай думкі ў фарміраванні палітычнай і прававой культуры.

Тэма 2. Зараджэнне грамадска-палітычнай думкі на беларускіх землях у XI–XIII стст. Палітычны змест старажытнарускіх летапісаў.

Грамадская думка дахрысціянскай пары. Язычніцтва – светапоглядная аснова духоўнага жыцця старажытных насельнікаў Беларусі. Фальклор – як адлюстраванне грамадска-палітычнай думкі.

Фактары, якія ўплывалі на фарміраванне грамадска-палітычнай думкі на старажытна-беларускіх землях XI – XIII ст. Кіеўская Русь і яе роля ў гісторыі ўсходнеславянскіх народаў. Полацкае і Тураўскае княствы.

Прычыны і гістарычныя ўмовы распаўсюджвання хрысціянства на ўсходнеславянскіх землях. Барацьба хрысціянскай царквы за ідэалагічную манаполію ў духоўным жыцці ўсходнеславянскага грамадства. Сутнасць ідэалогіі цэзарапапізма і прычыны яе зацвярджэння ў палітычнай думцы Беларусі XI–XIII стст. Рэлігійна-асветніцкія дзеячы і іх роля ў распаўсюджванні хрысціянскай маралі. Е. Полацкая, К. Тураўскі, К. Смаляціч. Уплыў духавенства на ідэалагічнае жыццё дзяржавы. Палітычныя ідэі старажытных летапісаў і "Слова пра паход Ігаравы".

Тэма 3. Грамадска-палітычная думка ў перыяд станаўлення беларускага этнаса і ўмацавання дзяржаўнасці (другая палова XIII-XV ст.). Палітычныя ідэі беларуска-літоўскіх летапісаў (XIV–XVI стст.)

Фарміраванне ВКЛ як поліэтнічнай дзяржавы: сацыяльна-эканамічныя і палітычныя перадумовы. Асаблівасці развіцця грамадска-палітычных працэсаў у ВКЛ. Палітычны мір літоўска-беларускага сярэднявяковага грамадства.

Прынясце каталіцызму, знаёмства з заходне-еўрапейскай царкоўна-палітычнай ідэалогіяй папства. Уплыў ідэалогіі каталіцызму на грамадска-палітычную думку ВКЛ. Ідэя царкоўнай незалежнасці праз стварэнне аўтакефальнай праваслаўнай царквы. Барацьба за аўтакефалію ў часы кіравання Гедыміна, Альгерда, Вітаўта, Казіміра. Сярэдневековыя ерасі. Грамадска-палітычныя погляды і царкоўная дзейнасць Р. Цамблака. Ідэя ўніі паміж праваслаўнай і каталіцкай царквамі ў грамадска-палітычнай думцы Беларусі XIV-XV стст. Спробы яе рэалізацыі.

Беларуска-літоўскія летапісы і хронікі, як крыніцы актуальных грамадска-палітычных ідэй XIV – XV стст. ("Летапіс вялікіх князёў літоўскіх", "Беларуска-літоўскі летапіс 1446 г.", "Хроніка Быхаўца" і інш.).

Тэма 4. Грамадска-палітычная думка ў эпоху Адраджэння і Рэфармацыі (канец XV – сярэдзіна XVI ст.)

Характарыстыка грамадска-палітычнага жыцця Еўропы ў Новы час. Распаўсюджване гуманістычнай ідэі. Асноўныя ідэі і прынцыпы эпохі Адраджэння, іх асаблівасці ў ВКЛ.

Прадмовы і пасляслоўі Ф. Скарыны – галоўныя крыніцы вывучэння светапогляду ўсходнеславянскага першадрукара. Палітычны ідэал Ф. Скарыны. Грамадска-палітычныя погляды М. Гусоўскага. Актуальныя палітычныя праблемы ў паэме "Песня пра зубра". М. Літвін. Погляды на грамадства М. Літвіна. Сацыяльна-палітычны трактат "Аб норавах татар, літоўцаў і масквіцян".

Лютэранства, кальвінізм, антытрынітарызм – напрамкі пратэстантызма, распаўсюджаныя на тэрыторыі Беларусі ў XVI ст. А. Кульва – прапаведнік лютэранскіх ідэй у ВКЛ. Рэспубліканскія і дэмакратычныя ідэі кальвінізму. М. Радзівіл Чорны – ідэолаг кальвінізму, галоўны ініцыятар распаўсюджвання кальвінізму ў ВКЛ. "Брэсцкая, альбо Радзівілаўская Біблія".

Грамадска-палітычная погляды А. Валовіча, А. Волана. Палітычныя погляды правага крыла арыян (Я. Кішка, С. Будны, В. Цяпінскі). Ідэалогія левага крыла арыян (П. Гезка, М. Чаховіц, Л. Крышкоўскі, Якуб з Калінаўкі, Павел з Візны і інш.). Іх адносіны да дзяржавы, уласнасці, удзелу хрысціян у войнах.

Грамадска-палітычныя погляды Л.Сапегі.

Тэма 5. Грамадска-палітычная думка ў гады контррэфармацыі (канец XVI – першая палова XVII ст.)

Узнікненне Контррэфармацыі ў Еўропе, яе сутнасць, мэты. Распаўсюджванне контррэфармацыйных ідэй у ВКЛ. Дзейнасць ордэна езуітаў. Адкрыццё езуіцкіх сярэдніх вучэбных устаноў – калегіумаў. Стварэнне Віленскай езуіцкай акадэміі.

Брэсцкая царкоўная ўнія і палеміка вакол яе. Барацьба ідэалагічных напрамкаў. Пётр Скарга – галоўны ініцыятар заключэння Брэсцкай царкоўнай уніі, лідэр Контррэфармацыі, першы рэктар Віленскай езуіцкай акадэміі. Ідэалагічнае абгрунтаванне неабходнасці царкоўнага аб'яднання праваслаўных з каталікамі Рэчы Паспалітай. Твор П. Скаргі "Аб адзінстве царквы божай".

А. Пасевін – ініцыятар заключэння Брэсцкай царкоўнай уніі. "Масковія" – каштоўная крыніца па грамадска-палітычнай і прававой думцы Беларусі XVI ст.

Грамадска-палітычныя погляды прыхільнікаў і праціўнікаў уніі. І. Пацей – ініцыятар заключэння Брэсцкай царкоўнай уніі. Прыхільнікі уніі: І. Руцкі, І. Кунцэвіч і інш. Прыхільнікі праваслаўя: Л. і С. Зізаніі, М. Сматрыцкі, П. Магіла, А. Філіповіч і інш.

Ідэалогія сарматызму і павелічэнне каставасці шляхецкага стану грамадства ў Рэчы Паспалітай.

Культурна-асветніцкая дзейнасць К. Астрожскага супраць каталіцкай ідэалогіі. Астрожская Акадэмія – вышэйшая праваслаўная навучальная ўстанова. Яе

роля ў фарміраванні светапогляду беларускага народа. Пасланне К. Астрожскага да праваслаўных Рэчы Паспалітай.

Тэма 6. Грамадска-палітычная думка ў перыяд крызісу феадальна-прыгонніцкіх адносін і панавання клерыкальнай ідэалогіі (сярэдзіна XVII – першая палова XVIII ст.). Адлюстраванне асветніцкіх ідэй у палітычнай думцы Беларусі (XVIII ст).

Уплыў войнаў і сацыяльных канфліктаў сярэдзіны XVII – першай паловы XVIII ст. на грамадска-культурнае жыццё беларускага грамадства. Панаванне каталіцкай царквы ў сферы адукацыі і выхавання моладзі. Дзейнасць брацкіх друкарняў і школ.

Атэістычныя і сацыяльна-утапічныя погляды К. Лышчынскага. Трактат "Аб неіснаванні бога".

Грамадска-палітычная і культурна-асветніцкая дзейнасць С. Полацкага. С. Полацкі – прыхільнік і праваднік ідэалогіі асветніцкага абсалютызму ў Расіі.

Рэфарматарская дзейнасць і грамадска-палітычныя погляды М. Пачобута-Адляніцкага.

Гістарычныя ўмовы развіцця Асветніцтва ў другой палове XVIII ст. Асаблівасці асветніцкай ідэалогіі ў Беларусі і Літве, яе супярэчлівасць, непаслядоўнасць. Антыпрыгонніцкія ідэі асветнікаў (М. Карповіч, К. Багуслаўскі).

Сутнасць ідэалогіі фізіакратызму. Асветнікі-рэфарматары ў Беларусі: І. Страйноўскі, І. Храптовіч, А. Тызенгауз, П. Бжастоўскі і інш. Крытыка сацыяльна-палітычнага ладу. Праграма рэфармавання грамадства.

Дысідэнцкі рух. Грамадска-палітычныя ідэі Канстытуцыі 3 мая 1791 г. Погляды лідэраў паўстання 1794 г. Т. Касцюшкі і Я. Ясінскага.

Тэма 7. Развіццё грамадска-палітычнай думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (1795 г. – канец XIX ст.).

Фарміраванне асноўных грамадска-палітычных тэорый у Еўропе на пачатку XIX ст. Кансерватызм, лібералізм, палітычны рамантызм.

Асноўнае пытанне нацыянальнай грамадска-палітычнай думкі канца XVIII– пачатку XIX ст.: адраджэнне дзяржаўнасці, пошук шляхоў да нацыянальнай самастойнасці. Праект адраджэння палітычнай самастойнасці ВКЛ М.К. Агінскага.

Віленскі ўніверсітэт як ідэйны цэнтр лібералізма і вольнадумства. Палітычныя і прававыя погляды сяброў тайных студэнцкіх таварystваў Віленскага ўніверсітэта – філаматаў і філарэтаў (А. Міцкевіч, Ю. Яжоўскі, Т. Зан, І. Дамейка і інш.). Полацкая езуіцкая акадэмія.

Ідэі культурна-нацыянальнага адраджэння ў літаратуры першай паловы XIX ст. (Я. Чачот, Я. Баршчэўскі, А. Рыпінскі, У. Сыракомля, В. Дунін-Марцінкевіч). Гістарычная ліцвінская свядомасць – светапоглядная аснова палітычных поглядаў А. Кіркора.

Узмацненне кансерватыўнага напрамку ў грамадска-палітычнай думцы пасля паўстання 1830-1831 гг. Уплыў рэвалюцыі 1848 г. у Заходняй Еўропе на палітычную думку Беларусі. Палітычная думка Беларусі ў сярэдзіне XIX ст. Адраджэнне

лібералізму ў канцы 50-х – пачатку 60-х гг. Браты Я. і К. Тышкевічы, Т. Нарбут, Ю. Крашэўскі і інш.

Адмена прыгоннага права. Буржуазныя рэформы 60 – 70-х гг. ХІХ ст.: асаблівасці іх правядзення ў Беларусі. Паўстанне 1863 – 1864 гг. і яго ўплыў на палітыку ўладаў Расійскай імперыі ў беларускіх губернях. Ліберальна-буржуазны напрамак грамадска-палітычнай думкі Беларусі 80–90 гг. "Мінскі лісток" – орган беларускай ліберальнай думкі. Погляды М. Каяловіча, І. Саланевіча, К. Гаворскага. Рэвалюцыйна-дэмакратычны кірунак грамадска-палітычнай думкі Беларусі: М. Валовіч, Ю. Бакшанскі, браты Ц. і Ф. Далеўскія. Ф. Савіч і арганізацыя "Дэмакратычнае таварыства".

Тэма 8. Грамадская думка і палітычныя плыні ў канцы ХІХ – першай трэці ХХ ст.

Грамадска-палітычныя погляды Ф. Багушэвіча, Я. Лучыны, А. Гурыновіча. Часопіс "Гоман" і яго праграма федэратыўнай аўтаноміі Беларусі. Утварэнне Беларускай сацыялістычнай грамады. Спалучэнне ідэі сялянскага (народніцкага) сацыялізма з патрабаваннем нацыянальнага адраджэння ў праграме БСГ. Уздым нацыянальнага беларускага руху ў час Першай расійскай рэвалюцыі (1905–1907 гг.). Нацыянальна-асветніцкая і рэвалюцыйна-прапагандысцкая дзейнасць першых беларускамоўных газет: "Наша Доля" і "Наша Ніва".

Роля мастацкай літаратуры пачатку ХХ ст. у фарміраванні нацыянальнай свядомасці беларусаў (З. Жылуновіч, Я. Купала, Я. Колас, Цётка і інш.).

Асноўныя цэнтры беларускага вызваленчага руху ў гады Першай сусветнай вайны. Распрацоўка канцэпцыі нацыянальнай дзяржаўнасці Беларускім народным камітэтам (БНК) у Вільні. Станаўленне нацыянальна-дзяржаўнай ідэі ў праграмных дакументах беларускіх нацыянальных арганізацый у Мінску (БНК, ЦБР, ЦВБР, ВБР). Ідэі дакументаў, прынятых першым Усебеларускім з’ездам (снежань 1917 г.). Пытанні нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва ў праграмных дакументах БНР (Устаўныя граматы). Абгрунтаванне права Беларусі на свабоднае дэмакратычнае развіццё ў творчай спадчыне ідэолагаў нацыянальнага Адраджэння І. і А. Луцкевічаў, В. Ластоўскага, А. Смоліча, Я. Лёсіка, А. Цвікевіча і інш. Грамадска-палітычныя погляды І. Абдзіраловіча (Канчэўскага).

Тэма 9. Грамадска-палітычная думка Савецкай Беларусі (1919-1939 гг.). Грамадска-палітычны рух у Заходняй Беларусі (1921-1939 гг.).

Грамадска-палітычная думка ў перыяд станаўлення беларускай дзяржаўнасці (1918–1920-я гг.). Шляхі фарміравання беларускай дзяржаўнасці на нацыянальна-дэмакратычнай і рэвалюцыйна-класавай асновах. Пазіцыя бальшавікоў у нацыянальным пытанні. Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі. Стварэнне беларускай савецкай дзяржаўнасці.

Грамадска-палітычная думка БССР у 1920-я гг. Ваенна-камуністычная ідэалогія і нацыянальнае пытанне. В. Кнорын. Нацыянальна арыентаваныя камуністы іх погляды на праблему беларускай дзяржаўнасці. А. Чарвякоў. В. Ігнатоўскі. Ідэалогія нацыянал-дэмакратызму.

Асноўныя характарыстыкі савецкага грамадска-палітычнага жыцця. Станаўленне і развіццё савецкай ідэалагічнай сістэмы. Разгром палітычнай апазіцыі ў пачатку 1920-х гг. завяршэнне фарміравання аднапартыйнай сістэмы. Замацаванне манаполіі камуністычнай партыі ў грамадска-палітычным жыцці БССР.

Канстытуцыя БССР 1927 г. Дасягненні ў галіне нацыянальна-культурнага будаўніцтва. Беларусізацыя як частка нацыянальнай дзяржаўнай палітыкі. Унутрыпартыйная барацьба ў БССР (1920-я гг.). Разгром беларускага нацыянал-дэмакратызму. Змены ў савецкай дзяржаўнай сістэме і іх адлюстраванне ў Канстытуцыі БССР 1937 г. Асноўныя характарыстыкі грамадскай сістэмы ў БССР (1920-1930-я гг.).

Грамадска-палітычнае, эканамічнае, нацыянальна-культурнае становішча Заходняй Беларусі ў складзе Польскай дзяржавы. Рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух ў Заходняй Беларусі. Грамадска-палітычныя погляды дзеячоў Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі (І. Лагіновіч, А. Славінскі, С. Прытыцкі і інш.). Ідэалогія Беларускай сялянска-работніцкай грамады. Грамадска-палітычныя погляды беларускай дэпутацкай фракцыі польскага сейма ў 1928–1930 гг. «Змаганне». Дзейнасць і погляды І. Дварчаніна, Б. Тарашкевіча, А. Станкевіча і інш.

Тэма 10. Грамадска-палітычнае жыццё ў БССР (1950-я – другая палова 1980-х гг.).

Грамадска-палітычнае жыццё ў СССР і БССР у першае пасляваеннае дзесяцігоддзе. Ідэалагічныя кампаніі і неабгрунтаваныя рэпрэсіі па палітычных матывах другой паловы 1940-х – 1953 гг. Асуджэнне культа асобы І.В. Сталіна. Асаблівасці працэсу дэмакратызацыі грамадска-палітычнага жыцця ў другой палове 1950-х – 1964 гг. Нарастанне кансерватызму ў грамадска-палітычным жыцці ў 1970-я – першай палове 1980-х гг. Бюракратызацыя партыйна-дзяржаўнага апарату. Узмацненне фармалізацыі ў жыцці і дзейнасці грамадскіх арганізацый.

Палітыка-эканамічныя рэаліі канца 80-х пачатку 90-х гг. XX ст. і іх уздзеянне на грамадска-палітычную думку Беларусі. Спробы рэфармавання палітычнай сістэмы ў гады перабудовы. Нефармальныя грамадскія арганізацыі, пачатак пераходу да шматпартыйнасці. Крытычны аналіз гісторыі СССР, палітычнай практыкі КПСС і савецкага кіраўніцтва ў грамадска-палітычнай думцы Беларусі. Развіццё гістарычнай думкі.

Тэма 11. Грамадска-палітычная думка Рэпублікі Беларусь ва ўмовах дзяржаўнага суверэнітэту (1990-2020-я гг.). Станаўленне новых духоўных каштоўнасцей ў грамадстве.

Грамадска-палітычная думка Беларусі ва ўмовах распаду СССР. Заканадаўча-прававое афармленне дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь. Пераход ад парламенцкай да прэзідэнтскай рэспублікі. Распрацоўка і прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1994 г. і першыя выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Фарміраванне новай сістэмы ўлады. Рэферэндумы 1995, 1996, 2004, 2022 гг. і іх уплыў на стабілізацыю становішча ў краіне. Роля сучасных палітычных партый і грамадскіх аб’яднанняў у грамадска-палітычным жыцці краіны. Усебеларускі народны сход – вышэйшы прадстаўнічы орган народаўладдзя Рэспублікі Беларусь.

Стан гісторыка-культурнай спадчыны. Адлюстраванне грамадска-палітычнага стану грамадства ў сучасных творах літаратуры і мастацтва. Узаемаадносіны дзяржавы і царквы, адраджэнне рэлігійна-канфесійнага жыцця. Асновы ідэалогіі беларускай дзяржавы.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
“Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі” для спецыяльнасцей:
1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны, 1-02 01 02 Гісторыя і сусветная мастацкая культура,
1-02 01 03 Гісторыя і экскурсійна-краязнаўчая работа
(дзённная форма атрыманння адукацыі)

№ раздела, тэмы	Назва раздела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін			Самастойная (пазааўдыторная) работа	Метадычныя сродкі забяспячэння, дапаможнікі	Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарскія) заняткі	Кіруемая самастойная работа				
1	**Тэма 1. Прадмет гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі як навукі і вучэбнай дысцыпліны. Метадалагія гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі. Крыніцы, перыядызацыя.** 1.Агульная характарыстыка “Гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі” як навуковай дысцыпліны. 2.Метадалагічныя асновы і прынцыпы вывучэння курса. 3.Перыядызацыя беларускага гісторыка-палітычнага працэсу. 4.Крыніцы вывучэння дадзенай дысцыпліны, яе актуальнасць.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	

2	**Тэма 2. Зараджэнне грамадска-палітычнай думкі на беларускіх землях у XI–XIII стст. Палітычны змест старажытнарускіх летапісаў.** 1. Грамадская думка дахрысціянскай пары. Язычніцтва – светапоглядная аснова духоўнага жыцця старажытных жыхароў Беларусі. 2. Кіеўская Русь і яе роля ў гісторыі ўсходнеславянскіх народаў. Полацкае і Тураўскае княствы. 3. Сацыяльна-эканамічныя і палітычныя фактары, якія ўплывалі на фармаванне ўсходнеславянскай грамадска-палітычнай думкі.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
2.1	1. Прычыны і гістарычныя ўмовы распаўсюджвання хрысціянства ва ўсходнеславянскіх землях. 2. Барацьба хрысціянскай царквы за ідэалагічную манаполію ў духоўным жыцці ўсходнеславянскага грамадства. 3. Сутнасць ідэалогіі цэзарапапізма і прычыны яе зацвярджэння ў палітычнай думцы Беларусі XI-XIII стст. 4. Рэлігійна-асветніцкія дзеячы і іх роля ў распаўсюджванні хрысціянскай маралі. Е. Полацкая. К. Смаляціч. К. Тураўскі.		2	2	2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты
2.2	1. Грамадска-палітычныя ідэі “Слова пра паход Ігаравы”. 2. Палітычныя ідэі старажытных летапісаў. Ідэя адзінства Русі.				2		[1; 2]	
3	**Тэма 3. Грамадска-палітычная думка ў перыяд станаўлення беларускага этнаса і ўмацавання дзяржаўнасці (другая палова XIII – XV ст.). Палітычныя ідэі беларуска-літоўскіх летапісаў (XIV–XVI стст.)** 1. Фарміраванне ВКЛ як поліэтнічнай дзяржавы: сацыяльна-эканамічныя і палітычныя перадумовы. 2. Асаблівасці развіцця грамадска-палітычных працэсаў у ВКЛ. 3. Уплыў ідэалогіі каталіцызму на грамадска-палітычную думку ВКЛ.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	

3.1	1. Прыняцце каталіцызму, знаёмства з заходнееўрапейскай царкоўна-палітычнай ідэалогіяй папства. 2. Сярэдневековыя ерасі. 3. Грамадска-палітычныя погляды і царкоўная дзейнасць Р. Цамблака. 4. Ідэя ўніі паміж праваслаўнай і каталіцкай царквамі ў грамадска-палітычнай думцы Беларусі XIV-XV стст. 5. Беларуска-літоўскія летапісы і хронікі, як крыніцы актуальных грамадска-палітычных ідэй XIV – XV стст.		2		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты, эсэ
4	**Тэма 4. Грамадска-палітычная думка ў эпоху Адраджэння і Рэфармацыі (канец XV – сярэдзіна XVI ст.).** 1. Асноўныя ідэі і прынцыпы эпохі Адраджэння, іх асаблівасці ў Вялікім Княстве Літоўскім. 2. Грамадска-палітычныя погляды Ф. Скарыны, М. Гусоўскага, М. Літвіна.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
4.1	1. Уплыў заходнееўрапейскіх рэфармацыйных ідэй на развіцце палітычнай і прававой думкі ў ВКЛ. 2. Палітычныя погляды прадстаўнікоў лютэранства, кальвінізму, правага і левага крылаў арыян. 3. Грамадска-палітычныя погляды Л. Сапегі.		2		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты
5	**Тэма 5. Грамадска-палітычная думка ў гады контррэфармацыі (канец XVI – першая палова XVII ст.).** **1.** Узнікненне Контррэфармацыі ў Еўропе, яе сутнасць, мэты. **2.** Асноўныя прычыны распаўсюджвання контррэфармацыйнай ідэалогіі ў ВКЛ. Дзейнасць ордэна езуітаў ў Беларусі. **3.** Брэсцкая царкоўная ўнія – імпульс у развіцці грамадска-палітычнай думкі Беларусі XVI – XVII стст.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
5.1	1. Грамадска-палітычныя погляды прыхільнікаў уніі (П. Скарга, А. Пасевін, І. Руцкі, І. Кунцэвіч і інш.) 2. Грамадска-палітычныя погляды праціўнікаў уніі		2		2		[1; 2]	

	(Л. і С. Зізаніі, М. Сматрыцкі, П. Магіла, А. Філіповіч і інш.). 3. Ідэалогія сарматызму і павелічэнне каставасці шляхецкага стану грамадства ў Рэчы Паспалітай. 4. Культурна-асветніцкая дзейнасць К. Астрожскага супраць каталіцкай ідэалогіі.							Франтальнае апытанне па тэме, тэсты.
6	**Тэма 6. Грамадска-палітычная думка ў перыяд крызісу феадальна- прыгонніцкіх адносін і панавання клерыкальнай ідэалогіі (сярэдзіна XVII – першая палова XVIII ст.). Адлюстраванне асветніцкіх ідэй у палітычнай думцы Беларусі (XVIII ст).** 1. Уплыў войнаў і сацыяльных канфліктаў сярэдзіны XVII – першай паловы XVIII ст. на грамадска-культурнае жыццё беларускага грамадства. 2. Гістарычныя ўмовы развіцця Асветніцтва ў другой палове XVIII ст. Асаблівасці асветніцкай ідэалогіі ў Беларусі і Літве, яе супярэчлівасць, непаслядоўнасць. 3. Сутнасць ідэалогіі фізіакратызму і яе прадстаўнікі ў Беларусі (І. Страйноўскі, І. Храптовіч, А. Тызенгауз, П. Бжастоускі і інш.).	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
6.1	1. Атэістычныя і сацыяльна-ўтапічныя погляды К. Лышчынскага. Трактат “Аб неіснаванні бога”. 2. Грамадска-палітычная і культурна-асветніцкая дзейнасць С. Полацкага. 3. Грамадска-палітычныя ідэі Канстытуцыі 3 мая 1791 г. Погляды лідэраў паўстання 1794 г. Т. Касцюшкі і Я. Ясінскага.		2		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты
7	**Тэма 7. Развіццё грамадска-палітычнай думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (1795 г. – канец XIX ст.).** 1. Праект адраджэння палітычнай самастойнасці ВКЛ М.К. Агінскага. 2. Палітычныя і прававыя погляды сяброў тайных студэнцкіх таварыстваў Віленскага ўніверсітэта і іншых навучальных устаноў Беларусі.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	

	3. Ідэі культурна-нацыянальнага адраджэння ў літаратуры першай паловы XIX ст.							
7.1	1. Адраджэнне лібералізму ў канцы 50-х – пачатку 60-х гг. Браты Я. і К. Тышкевічы, М. Балінскі, Т. Нарбут, Ю. Крашэўскі і інш. 2. Паўстанне 1863 – 1864 гг. і яго ўплыў на палітыку ўладаў Расійскай імперыі ў беларускіх губернях. 3. Погляды М. Каяловіча, І. Саланевіча, К. Гаворскага. 4. Рэвалюцыйна-дэмакратычны кірунак грамадска-палітычнай і прававой думкі Беларусі: М. Валовіч, Ю. Бакшанскі, браты Ц. і Ф. Далеўскія. 5. Франц Савіч і арганізацыя "Дэмакратычнае таварыства".		2		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты
8	**Тэма 8. Грамадская думка і палітычныя плыні ў канцы XIX - першай трэці XX ст.** 1. Грамадска-палітычныя погляды Ф. Багушэвіча, Я. Лучыны, А. Гурыновіча. 2. Часопіс "Гоман" і яго праграма федэратыўнай аўтаноміі Беларусі. 3. Спалучэнне ідэі сялянскага (народніцкага) сацыялізма з патрабаваннем нацыянальнага адраджэння ў праграме БСГ. 4. Грамадска-палітычныя погляды І. Абдзіраловіча (Канчэускага).	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
8.1	1. Станаўленне нацыянальна-дзяржаўнай ідэі ў праграмных дакументах беларускіх нацыянальных арганізацый у Мінску (БНК, ЦБР, ЦВБР, ВБР). Ідэі дакументаў, прынятых І-м Усебеларускім з’ездам (снежань 1917 г.). 2. Пытанні нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва ў праграмных дакументах БНР (Устаўныя граматы). 3. Абгрунтаванне права Беларусі на свабоднае дэмакратычнае развіццё ў творчай спадчыне ідэолагаў нацыянальнага Адраджэння І. і А. Луцкевічаў, В. Ластоускага, А. Смоліча, Я. Лёсіка, А. Цвікевіча і інш.		2		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты, эсэ

8.2	1. Нацыянальна-асветніцкая і рэвалюцыйна-прапагандысцкая дзейнасць першых беларускамоўных газет: "Наша Доля" і "Наша Ніва". 2. Роля мастацкай літаратуры пачатку ХХ ст. у фарміраванні нацыянальнай свядомасці беларусаў (З. Жылуновіч, Я. Купала, Я. Колас, Цётка і інш.). 3. Распрацоўка канцэпцыі нацыянальнай дзяржаўнасці Беларускім народным камітэтам (БНК) у Вільні: Антон і Іван Луцкевічы, Вацлаў Ластоўскі.			2	2		[1; 2]	
9	**Тэма 9. Грамадска-палітычная думка Савецкай Беларусі (1919–1939 гг.). Грамадска-палітычны рух у Заходняй Беларусі (1921–1939 гг.).** 1. Шляхі фарміравання беларускай дзяржаўнасці на нацыянальна-дэмакратычнай аснове. Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі. 2. Шляхі фарміравання беларускай дзяржаўнасці на рэвалюцыйна-класавай аснове. Стварэнне беларускай савецкай дзяржаўнасці. 3. Грамадска-палітычная думка БССР у 1920-я гг. Ваенна-камуністычная ідэалогія і нацыянальнае пытанне. В. Кнорын.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
9.1	1. Нацыянальна-арыентаваныя камуністы іх погляды на праблему беларускай дзяржаўнасці. А. Чарвякоў. В. Ігнатоўскі. 2. Ідэалогія нацыянал-дэмакратызму. 3. Замацаванне манаполіі камуністычнай партыі ў грамадска-палітычным жыцці БССР. 4. Дасягненні ў галіне нацыянальна-культурнага будаўніцтва. Беларусізацыя як частка нацыянальнай дзяржаўнай палітыкі. 5. Унутрыпартыйная барацьба ў БССР (1920-я гг.). Змены ў савецкай дзяржаўнай сістэме і іх адлюстраванне ў Канстытуцыі БССР 1937 г.		2		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты, эсэ
9.2	1. Рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух ў Заходняй Беларусі. 2. Грамадска-палітычныя погляды дзеячоў			2			[1; 2]	

	Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі (І. Лагіновіч, А. Славінскі, С. Прытыцкі і інш.). 3. Ідэалогія Беларускай сялянска-работніцкай грамады. 4. Грамадска-палітычныя погляды беларускай дэпутацкай фракцыі польскага сейма ў 1928–1930 гг. «Змаганне». 5. Дзейнасць і погляды І. Дварчаніна, Б. Тарашкевіча, А. Станкевіча і інш.							
10	**Тэма 10. Грамадска-палітычнае жыццё ў БССР (1950-я – другая палова 1980-х гг.).** 1. Грамадска-палітычнае жыццё ў СССР і БССР у першае пасляваеннае дзесяцігоддзе. 2. Асаблівасці працэсу дэмакратызацыі грамадска-палітычнага жыцця ў другой палове 1950-х – 1964 гг. 3. Нарастанне кансерватызму ў грамадска-палітычным жыцці ў 1970-я – першай палове 1980-х гг.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
10.1	1. Спробы рэфармавання палітычнай сістэмы ў гады перабудовы. 2. Пачатак пераходу да шматпартыйнасці. 3. Крытычны аналіз гісторыі СССР, палітычнай практыкі КПСС і савецкага кіраўніцтва ў палітычнай думцы. 4. Развіцце гістарычнай думкі (1950-я – другая палова 1980-х гг.).			2	4		[1; 2]	
11	**Тэма 11. Грамадска-палітычная думка Рэспублікі Беларусь ва ўмовах дзяржаўнага суверэнітэту (1990-2020-я гг.). Станаўленне новых духоўных каштоўнасцей ў грамадстве.** 1. Грамадска-палітычная думка Беларусі ва ўмовах распаду СССР. 2. Заканадаўча-прававое афармленне дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь. 3. Пераход ад парламентскай да прэзідэнцкай рэспублікі. Распрацоўка і прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1994 г. і першыя выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.	2			2	Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	

11.1	1. Грамадска-палітычная сітуацыя ў краіне падчас выбараў дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь 13-га склікання. Першы рэспубліканскі рэферэндум 1995 г. і яго рашэнні. 2. Другі рэспубліканскансі рэферэндум 1996 г. і ліквідацыя супрацьстаяння заканадаўчай і выканаўчай галін улады. 3. Трэці рэспубліканскансі рэферэндум 2004 г. і яго рашэнне. 4. Сутнасць зменаў і дапаўненняў у Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь прынятых на чацвёртым рэспубліканскансмі рэферэндуме 2022 г. 5. Усебеларускі народны сход – вышэйшы прадстаўнічы орган народаўладдзя Рэспублікі Беларусь.		2		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты, эсэ
11.2	1. Гісторыка-культурная спадчына Рэспублікі Беларусь. 2. Адлюстраванне грамадска-палітычнага стану грамадства ў сучасных творах літаратуры і мастацтва. 3. Узаемаадносіны дзяржавы і царквы, адраджэнне рэлігійна-канфесійнага жыцця. 4. Асновы ідэалогіі беларускай дзяржавы.				4		[1; 2]	
	Усяго	**22**	**18**	**8 сем.**	**52**			**Залік**

ВУЧЭБНА -МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

“Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі”

па спецыяльнасці 1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны (завочная форма атрымання адукацыі)

№ п/п	Назва тэмы	Колькасць аудыторных гадзін		Метадычныя сродкі забяспячэння, дапаможнікі	Літаратура	Форма кантроля ведаў
		Лекцыйныя заняткі	Практычныя (семінарскія) заняткі			
1	**Тэма 1. Прадмет гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі як навукі і вучэбнай дысцыпліны. Метадалагія гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі. Крыніцы, перыядызацыя.** 1. Агульная характарыстыка “Гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі” як навуковай дысцыпліны. 2. Метадалагічныя асновы і прынцыпы вывучэння курса. 3. Перыядызацыя беларускага гісторыка-палітычнага працэсу. 4. Крыніцы вывучэння дадзенай дысцыпліны, яе актуальнасць.	2		Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
2	**Тэма 5. Грамадска-палітычная думка ў гады контррэфармацыі (канец XVI – першая палова XVII стст.).** 1. Грамадска-палітычныя погляды прыхільнікаў уніі (П. Скарга, А. Пасевін, І. Руцкі, І. Кунцэвіч і інш.) 2. Грамадска-палітычныя погляды праціўнікаў уніі (Л. і С. Зізаніі, М. Сматрыцкі, П. Магіла, А. Філіповіч і інш.). 3. Ідэалогія сарматызму і павелічэнне каставасці шляхецкага стану грамадства ў Рэчы Паспалітай. 4. Культурна-асветніцкая дзейнасць К. Астрожскага супраць каталіцкай ідэалогіі.		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты

3	**Тэма 7. Развіццё грамадска-палітычнай думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (1795 г. – канец XIX ст.).** 1. Адраджэнне лібералізму ў канцы 50-х – пачатку 60-х гг. Браты Я. і К. Тышкевічы, М. Балінскі,Т. Нарбут, Ю. Крашэўскі і інш. 2. Паўстанне 1863 – 1864 гг. і яго ўплыў на палітыку ўладаў Расійскай імперыі ў беларускіх губернях. 3. Погляды М. Каяловіча, І. Саланевіча, К. Гаворскага. 4. Рэвалюцыйна-дэмакратычны кірунак грамадска-палітычнай і прававой думкі Беларусі: М. Валовіч, Ю. Бакшанскі, браты Ц. і Ф. Далеўскія. 5. Франц Савіч і арганізацыя "Дэмакратычнае таварыства".		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты
4	**Тэма 8. Грамадская думка і палітычныя плыні ў канцы XIX - першай трэці XX ст.** 1. Станаўленне нацыянальна-дзяржаўнай ідэі ў праграмных дакументах беларускіх нацыянальных арганізацый у Мінску (БНК, ЦБР, ЦВБР, ВБР). Ідэі дакументаў, прынятых першым Усебеларускім з'ездам (снежань 1917 г.). 2. Пытанні нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва ў праграмных дакументах БНР (Устаўныя граматы). 3. Абгрунтаванне права Беларусі на свабоднае дэмакратычнае развіццё ў творчай спадчыне ідэолагаў нацыянальнага Адраджэння І. і А. Луцкевічаў, В. Ластоўскага, А. Смоліча, Я. Лёсіка, А. Цвікевіча і інш.		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты, эсэ
5	**Тэма 9. Грамадска-палітычная думка Савецкай Беларусі (1919-1939 гг.). Грамадска-палітычны рух у Заходняй Беларусі (1921-1939 гг.).** 1. Нацыянальна арыентаваныя камуністы іх погляды на праблему беларускай дзяржаўнасці. А. Чарвякоў. В. Ігнатоўскі. 2. Ідэалогія нацыянал-дэмакратызму. 3. Замацаванне манаполіі камуністычнай партыі ў грамадска-палітычным жыцці БССР. 4. Дасягненні ў галіне нацыянальна-культурнага будаўніцтва. Беларусізацыя як частка нацыянальнай дзяржаўнай палітыкі. 5. Унутрыпартыйная барацьба ў БССР (1920-я гг.). Змены ў савецкай дзяржаўнай сістэме і іх адлюстраванне ў Канстытуцыі БССР 1937 г.		2		[1; 2]	Франтальнае апытанне па тэме, тэсты, эсэ

6	**Тэма 11. Грамадска-палітычная думка Рэпублікі Беларусь ва ўмовах дзяржаўнага суверэнітэту (1990-2020-я гг.). Станаўленне новых духоўных каштоўнасцей ў грамадстве.** 1. Грамадска-палітычная думка Беларусі ва ўмовах распаду СССР. 2. Заканадаўча-прававое афармленне дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь. 3. Пераход ад парламентскай да прэзідэнтскай рэспублікі. Распрацоўка і прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1994 г. і першыя выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.	2		Мультымедыйная прэзентацыя	[1; 2]	
	Усяго	**4**	**8**			**залік**

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці : вучэб. дапам. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі / І. А. Марзалюк [і інш.] ; пад агул. рэд. І. А. Марзалюка. – 2-е выд., стэр. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2023. – 447 с.
2. Гісторыя грамадска-палітычнай думкі [Электронны рэсурс] : вучэб.-метад. комплекс / склад. А. Ф. Рацько // Репозиторий БГПУ. – Рэжым доступу: http://elib.bspu.by/handle/doc/44938. – Дата доступу: 26.03.2024.

Дадатковая літаратура

1. Аргучинцев, Г. К. История белорусской государственности : учеб. пособие для студентов вузов / Г. К. Аргучинцев. – Минск : Амалфея, 2022. – 340 с.
2. Бабосов, Е. М. Основы идеологии белорусского государства : курс лекций / Е. М. Бабосов. – Минск : Амалфея, 2012. – 215 с.
3. Геноцид белорусского народа = Genocide of the belarusian people : информ.-аналит. материалы и док. / Генерал. прокуратура Респ. Беларусь ; под общ. ред. А. И. Шведа. – Минск : Беларусь, 2022. – 174 с.
4. Конституция Республики Беларусь = Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь = Constitution of the Republic of Belarus : с изм. и доп., принятыми на респ. референдумах 24 нояб. 1996 г., 17 окт. 2004 г. и 27 февр. 2022 г. – Минск : Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь, 2024. – 192 с.
5. Масленченко, С. В. Идеология белорусского государства : учеб. пособие / С. В. Масленченко ; Акад. М-ва внутр. дел Респ. Беларусь. – Минск : Акад. МВД, 2020. – 169 с.
6. Национальная стратегия устойчивого развития Республики Беларусь до 2035 года [Электронный ресурс] // Министерство экономики Республики Беларусь. – Режим доступа: https://economy.gov.by/uploads/files/ObsugdaemNPA/NSUR-2035-1.pdf. – Дата доступа: 26.03.2024.
7. Стратегические приоритеты развития государственной молодежной политики в Республике Беларусь до 2030 г. / Л. С. Кожуховская [и др.] ; Респ. ин-т высш. шк. ; под общ. ред. Л. С. Кожуховской. – Минск : РИВШ, 2020. – 246 с.

Прыкладны спіс пытанняў да заліку па вучэбнай дысцыпліне “Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі”

1. Грамадская думка Беларусі дахрысціянскай эпохі. Язычніцтва.
2. Уплыў дзяржаў-княстваў і хрысціянства на фарміраванне грамадска-палітычнай думкі на беларускіх землях у IX-XIII стст.
3. Грамадска-палітычныя погляды Ефрасінні Полацкай, Кірыла Тураўскага, Клімента Смаляціча.
4. Канфесійная сітуацыя на тэрыторыі Беларусі ў XIII-XV стст. Ідэя царкоўнай незалежнасці праз стварэнне аўтакефальнай праваслаўнай царквы ў ВКЛ (дзейнасць Грыгорыя Цамблака).
5. Фарміраванне ў ВКЛ культуры эпохі Адраджэння, яе характэрныя рысы. Уплыў заходнееўрапейскай гуманістычнай філасофіі Адраджэння на развіццё палітычнай і прававой думкі ў ВКЛ.
6. Рэфармацыя ў ВКЛ, яе асаблівасці, асноўныя напрамкі. Палітычныя і прававыя ідэі Рэфармацыі.
7. Светапогляд, палітычныя і прававыя погляды Францыска Скарыны.
8. Палітычныя і прававыя погляды М.Гусоўскага.
9. Палітычныя і прававыя погляды С.Буднага.
10. Асноўныя прававыя ідэі і дзяржаўна-прававое значэнне Статутаў ВКЛ 1529, 1566, 1588 гг.
11. Сацыяльна-палітычныя погляды Пятра Гезкі (Пятра з Ганендза) і яго паслядоўнікаў: Якуба з Калінаўкі, Паўла з Візны і Марціна Чаховіца.
12. Светапогляд, грамадска-палітычныя і прававыя погляды Казіміра Лышчынскага.
13. Грамадска-палітычны рух у Беларусі напярэдадні і ў час вайны 1812 г. Праекты аднаўлення ВКЛ.
14. Палітычныя і прававыя погляды арганізатараў і кіраўнікоў філаматаў і філарэтаў Тамаша Зана, Адама Міцкевіча, Яна Чачота, Ігната Дамейкі.
15. Ідэі культурна-нацыянальнага адраджэння ў літаратуры 1-й паловы XIX ст. Я. Баршчэўскі, А.Рыпінскі.
16. Асноўныя напрамкі грамадска-палітычнай думкі Беларусі ў 2-й палове XIX ст. Узмацненне кансерватыўнага накірунка пасля паўстання 1830–1831 гг.
17. Ідэалогія “заходнерусізма”. Палітычныя погляды М.Каяловіча, Л.Саланевіча, К.Гаворскага.
18. Рэвалюцыйна-дэмакратычны накірунак грамадска-палітычнай думкі Беларусі. Паўстанне 1863–1864 гг. у Польшчы, Літве і Беларусі.
19. Распаўсюджанне ідэалогіі народніцтва ў Беларусі. Спецыфічныя рысы народніцтва на беларускіх землях.
20. Фарміраванне беларускай нацыянальнай ідэі ў канцы XIX – пачатку XX стст. Асаблівасці фарміравання беларускай нацыі.
21. Палітычныя ідэі ў творчасці Ф.Багушэвіча.

22. Творчая спадчына ідэолагаў нацыянальнага адраджэння (В.Іваноўскі, І. і А.Луцкевічы, В.Ластоўскі, М.Доўнар-Запольскі).
23. Нацыянальна-асветніцкая і рэвалюцыйна-прапагадысцкая дзейнасць газет “Наша Доля” і “Наша Ніва”.
24. Уплыў мастацкай літаратуры пачатка XX ст. на фарміраванне нацыянальнай свядомасці беларусаў (Я.Купала, Я.Колас, Э.Пашкевіч, М.Багдановіч).
25. Грамадска-палітычная думка ў перыяд станаўлення беларускай дзяржаўнасці (1918–1920-я гг.).
26. Грамадска-палітычная думка на тэрыторыі Беларусі ў 1920-я – 1930-я гг.
27. Грамадска-палітычнае жыццё БССР у сярэдзіне 50-х – сярэдзіне 60-х гг. XX ст.
28. Грамадска-палітычнае жыццё БССР у другой палове 60-х – канцы 80-х гг. XX ст.
29. Канстытуцыйны працэс у Рэспубліцы Беларусь і яго адлюстраванне ў грамадска-палітычнай думцы Беларусі.
30. Ідэалогія беларускай дзяржаўнасці ў грамадска-палітычнай думцы Рэспублікі Беларусь.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне «Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі»

Мэтай метадычных рэкамендацый з'яўляецца павышэнне эфектыўнасці вучэбнага працэсу, у тым ліку дзякуючы самастойнай рабоце, у якой студэнт становіцца актыўным суб'ектам навучання, што азначае:

- здольнасць займаць у навучанні актыўную пазіцыю;
- магчымасць мабілізаваць інтэлектуальныя і валявыя намаганні для дасягнення вучэбных мэтаў;
- уменне праектаваць, планаваць і прагназаваць вучэбную дзейнасць;
- звычку ініцыяваць сваю пазнавальную дзейнасць на аснове ўнутранай станоўчай матывацыі;
- усведамленне сваіх патэнцыяльных вучэбных магчымасцей і псіхалагічную падрыхтаванасць скласці праграму дзейнасці па самаразвіццю.

Віды самастойнай работы студэнтаў

Рэпрадуктыўная самастойная работа	Самастойнае азнаямленне, прагляд, канспектаванне вучэбнай літаратуры, праслухоўванне лекцый, завучванне, пераказ, запамінанне, інтэрнэт-рэсурсы, паўтарэнне вучэбнага матэрыялу
Пазнавальна-пошуквая самастойная работа	Падрыхтоўка паведамленняў, дакладаў, выступленняў на семінарскіх і практычных занятках, падбор літаратуры па праблемах дысцыпліны, кантрольных, курсавых работ і інш.
Творчая самастойная работа	Падрыхтоўка тэзісаў і навуковых артыкулаў, удзел у навукова-даследчай рабоце, падрыхтоўка дыпломнай работы (праекта), удзел у студэнцкай навуковай канферэнцыі, студэнцкай навукова-даследчай лабараторыі

Арганізацыя кантролю самастойнай работы

Для паспяховага выканання самастойнай работы студэнтаў неабходна планаванне і кантроль з боку выкладчыкаў. Аўдыторная самастойная работа выконваецца студэнтамі на лекцыях, семінарскіх занятках, таму выкладчык павінен загадзя пабудаваць сістэму самастойнай работы з улікам яе форм, мэты, адбіраючы вучэбную і навуковую інфармацыю і сродкі камунікацый, прадумваючы ролю студэнта ў гэтым працэсе і свой удзел у ім.

Пытанні для самастойнай працы студэнтаў, названыя ў вучэбнай праграме дысцыпліны, прапануюцца выкладчыкамі ў пачатку вывучэння дысцыпліны.

Змест дзейнасці выкладчыка і студэнта пры выкананні самастойнай работы

Асноўныя характарыстыкі	Дзейнасць выкладчыка	Дзейнасць студэнтаў
Мэта выканання СР	-тлумачыць мэту і сэнс выканання СР; -дае разгорнуты інструктаж аб патрабаваннях, прад'яўляемых да СР і спосабах яе выканання; -дэманструе ўзор СР	-разумее і прымае мэту СР як асобасна значную; -знаёміцца з патрабаваннямі да СР
Матывацыя	-раскрывае тэарэтычную і практычную значнасць выканання СР, тым самым фарміруе ў студэнта пазнавальную патрэбу і гатоўнасць да выканання СР; матывуе студэнта на дасягненне поспеху	-фарміруе ўласную пазнавальную патрэбу ў выкананні СР; -фарміруе ўстаноўку і прымае рашэнне аб выкананні СР
Кіраванне	-ажыццяўляе кіраванне шляхам мэтанакіраванага ўздзеяння на працэс выканання СР; -дае агульныя арыенціры выканання СР	-на аснове валодання абагульненым прыёмам сам ажыццяўляе кіраванне СР (праектуе, плануе, рацыянальна размяркоўвае час і г.д.)
Кантроль і карэкцыя выканання	-ажыццяўляе папярэдні кантроль, які прадугледжвае выяўленне зыходнага ўзроўню гатоўнасці студэнта да выканання СР; -ажыццяўляе выніковы кантроль канчатковага выніку выканання СР	-ажыццяўляе бягучы аперацыйны самакантроль за ходам выканання СР; -выяўляе, аналізуе і выпраўляе дапушчаныя памылкі, уносіць карэктывы ў работу, адсочвае ход выканання СР; -вядзе пошук аптымальных спосабаў выканання СР; -ажыццяўляе рэфлексіўнае стаўленне да ўласнай дзейнасці; -ажыццяўляе выніковы самакантроль выніку СР

Ацэнка	-на аснове параўнання выніку з узорам, загадзя зададзенымі крытэрамі дае ацэнку СР; -выяўляе тыповыя памылкі, падкрэслівае станоўчыя і адмоўныя бакі, дае метадычныя парады па выкананні СР, намячае далейшыя шляхі выканання СР; -устанаўлівае ўзровень і вызначае прагрэс студэнта, фарміруе ў яго матывацыю дасягнення поспеху ў вучэбнай дзейнасці	-на аснове суаднясення выніка з мэтай дае самаацэнку СР, сваім пазнавальным магчымасцям, здольнасцям і якасцям

Пазааўдыторная самастойная работа студэнтаў (далей самастойная праца) – планаваная вучэбная, вучэбна-даследчая, навукова-даследчая дзейнасць студэнтаў, якая ажыццяўляецца ў пазааўдыторны час па заданні і пры метадычным кіраўніцтве выкладчыка, але без яго непасрэднага ўдзелу. Яна ўключае ў сябе:

- падрыхтоўку да аўдыторных заняткаў (лекцый, практычных, семінарскіх і інш.) і выкананне адпаведных заданняў;
- самастойную работу над асобнымі тэмамі навучальных дысцыплін у адпаведнасці з вучэбна-тэматычнымі планамі;
- напісанне дакладаў, эсэ;
- выкананне пісьмовых кантрольных работ;
- падрыхтоўку да ўсіх відаў кантрольных выпрабаванняў;
- удзел у навуковых і навукова-практычных канферэнцыях, семінарах, кангрэсах і т.п.

Выкананне любога віду самастойнай работы прадугледжвае праходжанне студэнтамі наступных этапаў:

- вызначэнне мэты самастойнай работы;
- канкрэтызацыя пазнавальнай (праблемнай або практычнай) задачы;
- самаацэнка гатоўнасці да самастойнай працы па рашэнні пастаўленай задачы;
- выбар адэкватнага спосабу дзеянняў, які вядзе да вырашэння задачы (выбар шляхоў і сродкаў для яе рашэння);
- планаванне (самастойна ці з дапамогай выкладчыка) самастойнай работы па рашэнні задачы;
- рэалізацыя праграмы выканання самастойнай работы.

Метадычныя парады і рэкамендацыі да заданняў

Усе тыпы заданняў, што выконваюцца студэнтамі, у тым ліку ў працэсе самастойнай работы, так ці інакш утрымліваюць устаноўку на набыццё і замацаванне Дзяржаўным адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі аб’ёму ведаў, а таксама на фарміраванне ў рамках гэтых ведаў некаторых навыкаў разумовых аперацый – уменне ацэньваць, аналізаваць, параўноўваць, каментаваць і г.д. Некаторыя заданні патрабуюць тлумачэння:

1. Пракаментаваць выказванне – растлумачыць, якая ідэя пакладзена ва ўрыўку, аб якой пазіцыі яе аўтара яна сведчыць.

2. Параўнаць – выявіць падабенства і адрозненне пазіцый па пэўных прыкметах.

3. Абгрунтаваць адзін з некалькіх прапанаваных варыянтаў адказу - прывесці аргументы на карысць правільнасці выбранага варыянту адказу і паказаць, у чым памылковасць іншых варыянтаў.

4. Аргументаваць (абгрунтаваць, даказаць, растлумачыць) адказ.

5. Правесці аналіз – раскласці вывучаемыя з’явы на складовыя часткі, супаставіць іх з мэтай выяўлення ў іх істотнага і неабходнага.

6. Тэзісна выкласці ідэю, канцэпцыю, тэорыю – з выкарыстаннем матэрыялу вучэбных дапаможнікаў і іншай літаратуры, коратка, але не ў шкоду зместу сфармуляваць асноўныя палажэнні вучэння.

7. Адлюстраваць схематычна – значыць раскрыць змест адказу ў выглядзе табліцы, малюнка, дыяграмы і іншых графічных формаў.

Важным складнікам самастойнай пазааўдыторнай падрыхтоўкі з’яўляецца праца з літаратурай па ўсіх відах заняткаў: семінарскіх, практычных, пры падрыхтоўцы да залікаў, экзаменаў, тэсціравання, удзелу ў навуковых канферэнцыях.

Уменне працаваць з літаратурай азначае навучыцца асэнсавана карыстацца крыніцамі. Перш чым прыступіць да засваення навуковай літаратуры, рэкамендуецца чытанне падручнікаў і навучальных дапаможнікаў.

Вывучэнне навуковай, вучэбнай і іншай літаратуры патрабуе вядзення працоўных запісаў.

Форма запісаў можа быць вельмі разнастайнай: просты або разгорнуты план, тэзісы, цытаты, канспект. Студэнтам рэкамендуецца самастойна выконваць даклады, індывідуальныя пісьмовыя заданні і практыкаванні, прапанаваныя пры падрыхтоўцы да семінарскіх заняткаў. Праца, звязаная з рашэннем гэтых задач і практыкаванняў, уяўляе сабой від інтэлектуальнай практычнай дзейнасці. Яна спрыяе выпрацоўцы ўмення і звычкі рабіць што-небудзь правільна, а таксама замацаванню навыкаў і ведаў па праблеме.

Метадычныя рэкамендацыі па напісанні пісьмовых, навукова-даследчых работ студэнтаў

Напісанне пісьмовых навукова-даследчых работ студэнтаў вырашае шэраг задач:

- навучанне студэнтаў самастойнаму пошуку і адбору вучэбнай і спецыяльнай навуковай літаратуры па прадмеце;

- выпрацоўка ўменняў падрыхтоўкі дакладаў, выступаў і паведамленняў;

- набыццё вопыту выступленняў з дакладамі на семінарскіх занятках;

- сістэматызацыя, замацаванне і пашырэнне тэарэтычных і практычных ведаў і навыкаў па вывучаемых дысцыплінах;

- далучэнне студэнтаў да вырашэння праблемных пытанняў па абранай тэме работы;

- навучанне студэнтаў выкладаць матэрыял у выглядзе стройнай сістэмы тэарэтычных палажэнняў, звязаных лагічнай паслядоўнасцю і падмацаваных прыкладамі з практыкі.

Пералік заданняў і кантрольных мерапрыемстваў па кіруемай самастойнай рабоце студэнта

№ п/п	Назва тэмы	Колькасць гадзін	Від заданняў	Форма кантролю
1	**Тэма 2. Зараджэнне грамадска-палітычнай думкі на беларускіх землях у XI–XIII стст. Палітычны змест старажытнарускіх летапісаў.**	**2 сем.**	**Першы модуль** **На падставе зместу вучэбнай літаратуры падрыхтаваць канспект па наступных пытаннях:** 1. Прычыны і гістарычныя ўмовы распаўсюджвання хрысціянства на ўсходнеславянскіх землях. 2. Сутнасць ідэалогіі цэзарапапізма і прычыны яе зацвярджэння ў палітычнай думцы Беларусі XI-XIII стст. **Другі модуль** **Падрыхтаваць даклад на тэму:** Барацьба хрысціянскай царквы за ідэалагічную манаполію ў духоўным жыцці ўсходнеславянскага грамадства. **Трэці модуль** **Напісанне эсэ на тэму:** "Рэлігійна-асветніцкія дзейнасць Е. Полацкай і яе роля ў распаўсюджванні хрысціянскай маралі ў Полацкай зямлі".	**Канспект** **Даклад** **Эсэ**
2	**Тэма 8. Грамадская думка і палітычныя плыні ў канцы XIX - першай трэці XX ст.**	**2 сем.**	**Першы модуль** **На падставе зместу вучэбнай літаратуры падрыхтаваць канспект па наступных пытаннях:** 1. Нацыянальна-асветніцкая і рэвалюцыйна-прапагандысцкая дзейнасць першых беларускамоўных газет: "Наша Доля" і "Наша Ніва". 2. Роля мастацкай літаратуры пачатку XX ст. у фарміраванні нацыянальнай свядомасці беларусаў. **Другі модуль** **Падрыхтаваць даклад на тэму:** "Палітычныя плыні ў канцы XIX - першай трэці XX ст.". **Трэці модуль** **Падрыхтаваць прэзентацыю па тэме:** "Грамадска-палітычныя погляды Антона і Івана Луцкевічаў".	**Канспект** **Даклад** **Прэзентацыя з яе абаронай**

3	**Тэма 9. Грамадска-палітычная думка Савецкай Беларусі (1919-1939 гг.). Грамадска-палітычны рух у Заходняй Беларусі (1921-1939 гг.).**	**2 сем.**	**Першы модуль** **На падставе зместу вучэбнай літаратуры падрыхтаваць канспект па наступных пытаннях:** 1. Адлюстраванне заходнебеларускага рэвалюцыйнага і нацыянальна-вызваленчага руху ў грамадска-палітычнай думцы. 2. Дзейнасць Беларускай сялянска-рабочай грамады. **Другі модуль** **Падрыхтаваць даклад на тэму:** "Роля Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі ў развіцці нацыянальна-вызваленчага руху". **Трэці модуль** **Падрыхтуйце паведамленне і прэзентацыю на адну з наступных тэм:** 1. Дзейнасць і погляды Б. Тарашкевіча. 2. Дзейнасць беларускай дэпутацкай фракцыі польскага сейма "Змаганне" ў 1928—1930 гг.	**Канспект** **Даклад** **Эсэ**
4	**Тэма 10. Грамадска-палітычнае жыццё ў БССР (1950-я – другая палова 1980-х гг.).**	**2 сем.**	**Першы модуль** **На падставе зместу вучэбнай літаратуры падрыхтаваць канспект па наступных пытаннях:** 1. Спробы рэфармавання палітычнай сістэмы ў гады перабудовы. 2. Пачатак пераходу да шматпартыйнасці. **Другі модуль** **Падрыхтаваць даклад на тэму:** "Палітычная практыка КПСС і савецкага кіраўніцтва ў палітычнай думцы". **Трэці модуль** **Падрыхтуйце эсэ на тэму:** "Развіцце гістарычнай думкі (1950-я – другая палова 1980-х гг.)".	**Канспект** **Даклад** **Эсэ**

Патрабаванні да выканання самастойнай работы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне “Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі”

№ п/п	Назва тэмы	Кол-ць гадзін для СРС	Заданне	Формы выканання
1	**Тэма 1. Прадмет гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі як навукі і вучэбнай дысцыпліны. Метадалагія гісторыі грамадска-палітычнай думкі Беларусі. Крыніцы, перыядызацыя.**	2	**Складанне апорнага канспекта па пытаннях тэмы:** 1. Перыядызацыя беларускага гісторыка-культурнага працэсу. 2. Крыніцы вывучэння дадзенай праблемы яе актуальнасць.	Апорны канспект
2	**Тэма 2. Зараджэнне грамадска-палітычнай думкі на беларускіх землях у XI–XIII стст. Палітычны змест старажытнарускіх летапісаў.**	6	**Падрыхтоўка дакладаў па пытаннях тэмы:** 1. Кіеўская Русь і яе роля ў гісторыі ўсходнеславянскіх народаў. Полацкае і Тураўскае княствы. 2. Сацыяльна-эканамічныя і палітычныя фактары, якія ўплывалі на фармаванне ўсходнеславянскай грамадска-палітычнай думкі. 3. Прычыны і гістарычныя ўмовы распаўсюджвання хрысціянства ва ўсходнеславянскіх землях. 4. Барацьба хрысціянскай царквы за ідэалагічную манаполію ў духоўным жыцці ўсходнеславянскага грамадства. 5. Рэлігійна-асветніцкія дзеячы і іх роля ў распаўсюджванні хрысціянскай маралі. Е.Полацкая. К.Смаляціч. К.Тураускі. 6. Грамадска-палітычныя ідэі “Слова пра паход Ігаравы”.	Даклад
3	**Тэма 3. Грамадска-палітычная думка ў перыяд станаўлення беларускага этнаса і ўмацавання дзяржаўнасці (другая палова XIII-XV ст.). Палітычныя ідэі беларуска-літоўскіх летапісаў (XIV–XVI стст.).**	4	**Складанне апорнага канспекта па пытаннях тэмы:** 1. Асаблівасці развіцця грамадска-палітычных працэсаў у ВКЛ. 2. Уплыў ідэалогіі каталіцызму на грамадска-палітычную думку Вялікага Княства Літоўскага. 3. Ідэя ўніі паміж праваслаўнай і каталіцкай царквамі ў грамадска-палітычнай думцы Беларусі XIV–XV ст.ст.	Апорны канспект

			4. Беларуска-літоўскія летапісы і хронікі, як крыніцы актуальных грамадска-палітычных ідэй XIV – XV стст.	
4	**Тэма 4. Грамадска-палітычная думка ў эпоху Адраджэння і Рэфармацыі (канец XV – сярэдзіна XVI ст.).**	4	**Фарміраванне інфармацыйнага блока па пытаннях тэмы:** 1. Асноўныя ідэі і прынцыпы эпохі Адраджэння, іх асаблівасці ў Вялікім Княстве Літоўскім. 2. Палітычныя погляды прадстаўнікоў лютеранства, кальвінізму, правага і левага крылаў арыян. **3.** Грамадска-палітычныя погляды Л. Сапегі.	Інфармацыйны блок
5	**Тэма 5. Грамадска-палітычная думка ў гады контррэфармацыі (канец XVI – першая палова XVII стст.).**	4	**Падрыхтоўка эсэ па наступных пытаннях:** 1. Брэсцкая царкоўная ўнія – імпульс у развіцці грамадска-палітычнай думцы Беларусі XVI – XVII стст. 2. Ідэалогія сарматызму і павелічэнне каставасці шляхецкага стану грамадства ў Рэчы Паспалітай. 3. Культурна-асветніцкая дзейнасць К. Астрожскага супраць каталіцкай ідэалогіі.	Эсэ
6	**Тэма 6. Грамадска-палітычная думка ў перыяд крызісу феадальна прыгонніцкіх адносін і панавання клерыкальнай ідэалогіі (сярэдзіна XVII – першая палова XVIII ст.). Адлюстарванне асветніцкіх ідэй у палітычнай думцы Беларусі (XVIII ст).**	4	**Фарміраванне інфармацыйнага блока па пытаннях тэмы:** 1. Гістарычныя ўмовы развіцця Асветніцтва ў другой палове XVIII ст. Асаблівасці асветніцкай ідэалогіі ў Беларусі і Літве, яе супярэчлівасць, непаслядоўнасць. 2. Сутнасць ідэалогіі фізіакратызму і яе прадстаўнікі ў Беларусі (І. Страйноускі, І. Храптовіч, К. Багуслаўскі і інш.). 3. Грамадска-палітычная і культурна-асветніцкая дзейнасць С. Полацкага. 4. Грамадска-палітычныя ідэі Канстытуцыі 3 мая 1791 г. Погляды лідэраў паўстання 1794 г. Т. Касцюшкі і Я. Ясінскага.	Інфармацыйны блок
7	**Тэма 7. Развіцце грамадска-палітычнай думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (1795 г. – канец XIX ст.).**	4	**Фарміраванне інфармацыйнага блока па пытаннях тэмы:** 1. Палітычныя і прававыя погляды сяброў тайных студэнцкіх таварыстваў Віленскага універсітэта – філаматаў і філарэтаў. 2. Погляды М. Каяловіча, І. Саланевіча, К. Гаворскага. 3. Рэвалюцыйна-дэмакратычны кірунак грамадска-палітычнай і прававой думкі Беларусі: М. Валовіч, Ю. Бакшанскі, браты Ц. і Ф. Далеўскія. 4. Франц Савіч і арганізацыя "Дэмакратычнае таварыства".	Інфармацыйны блок

8	**Тэма 8. Грамадская думка і палітычныя плыні ў канцы XIX - першай трэцці XX ст.**	6	**Падрыхтоўка прэзентацыі па пытаннях тэмы (па выбару студэнта):** 1. Спалучэнне ідэі сялянскага (народніцкага) сацыялізма з патрабаваннем нацыянальнага адраджэння ў праграме БСГ. 2. Станаўленне нацыянальна-дзяржаунай ідэі ў праграмных дакументах беларускіх нацыянальных арганізацый у Мінску (БНК, ЦБР, ЦВБР, ВБР). 3. Нацыянальна-асветніцкая і рэвалюцыйна-прапагандысцкая дзейнасць першых беларускамоуных газет: "Наша Доля" і "Наша Ніва". 4. Роля мастацкай літаратуры пачатку XX ст. у фарміраванні нацыянальнай свядомасці беларусау (З. Жылуновіч, Я. Купала, Я. Колас, Цетка і інш.). 5. Распрацоука канцэпцыі нацыянальнай дзяржаунасці Беларускім народным камітэтам (БНК) у Вільні: Антон і Іван Луцкевічы, Вацлаў Ластоускі.	Камп’ютэрная прэзентацыя
9.	**Тэма 9. Грамадска-палітычная думка Савецкай Беларусі (1919-1939 гг.). Грамадска-палітычны рух у Заходняй Беларусі (1921-1939 гг.).**	4	**Падрыхтоўка эсэ па наступных пытаннях:** 1. Грамадска-палітычная думка БССР у 1920-я гг. Ваенна-камуністычная ідэалогія і нацыянальнае пытанне. 2. Дасягненні ў галіне нацыянальна-культурнага будаўніцтва. 3. Беларусізацыя як частка нацыянальнай дзяржаўнай палітыкі. 4. Унутрыпартыйная барацьба ў БССР (1920-я гг.). 5. Змены ў савецкай дзяржаўнай сістэме і іх адлюстраванне ў Канстытуцыі БССР 1937 г.	Эсэ
10	**Тэма 10. Грамадска-палітычнае жыццё ў БССР (1950-я – другая палова 1980-х гг.).**	6	**Складанне канспект па пытаннях тэмы**: 1. Асаблівасці працэсу дэмакратызацыі грамадска-палітычнага жыцця ў другой палове 1950-х – 1964 гг. 2. Нарастанне кансерватызму ў грамадска-палітычным жыцці ў 1970-я – першай палове 1980-х гг. 3. Пачатак пераходу да шматпартыйнасці. 4. Крытычны аналіз гісторыі СССР, палітычнай практыкі КПСС і савецкага кіраўніцтва ў палітычнай думцы. 5. Развіцце гістарычнай думкі (1950-я – другая палова 1980-х гг.).	Канспект

11	**Тэма 11. Грамадска-палітычная думка Рэспублікі Беларусь ва ўмовах дзяржаўнага суверэнітэту (1990-2020-я гг.). Станаўленне новых духоўных каштоўнасцей ў грамадстве.**	8	**Падрыхтоўка творчых заданняў па наступных пытаннях тэмы:** 1. Грамадска-палітычная думка Беларусі ва ўмовах распаду СССР. 2. Заканадаўча-прававое афармленне дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь. 3. Пераход ад парламенцкай да прэзідэнукай рэспублікі. Распрацоўка і прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1994 г. і першыя выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. 4. Змест і значэнне рэферэндумаў 1995, 1996, 2004 і 2022 гг. 5. Адлюстраванне грамадска-палітычнага стану грамадства ў сучасных творах літаратуры і мастацтва. 6. Гісторыка-культурная спадчына Рэспублікі Беларусь.	Абарона творчых заданнняў
	Усяго	**52**		

Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці навучэнцаў ва ўстановах вышэйшай адукацыі

Балы	Крытэрыі ацэнкі
залічана	дастатковы аб'ём ведаў у аб'ёме вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай па вучэбнай дысцыпліне; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць вывады без істотных памылак; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць у рашэнні стандартных задач; уменне пад кіраўніцтвам выкладчыка вырашаць стандартныя тыпавыя задачы; уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і напрамках па вучэбнай дысцыпліне і даваць ім ацэнку; работа пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў
не залічана	недастаткова поўны аб'ём ведаў у аб'ёме вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне; веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай па вучэбнай дысцыпліне, модулі; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выкладанне адказу на пытанні з істотнымі, лагічнымі памылкамі; недастатковае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, некампетэнтнасць у рашэнні стандартных задач; няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках вывучаемай вучэбнай дысцыпліны; пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў; адсутнасць ведаў і кампетэнцый у аб'ёме вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне, адмова ад адказу, няяўка на атэстацыю без уважлівай прычыны

ПЕРАЛІК СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАЎ

Для кантролю кампетэнцый выкарыстоўваюцца наступныя формы:

1. Вусная форма:
- паведамленні,
- вуснае апытанне,
- залік,
- даклад,
- абарона прэзентацый.

2. Пісьмовая форма:
- тэсты,
- эсэ.

3. Вусна-пісьмовая форма:
- справаздачы па аўдыторных семінарскіх заняткаў з наступнай вуснай абаронай,
- справаздачы па самастойнай працы студэнтаў з наступнай вуснай абаронай.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
вучэбнай дысцыпліны “Гісторыя грамадска-палітычнай думкі Беларусі” з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі спецыяльнасцей

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	**Назва кафедры**	**Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне**	**Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму**
Гісторыя Беларусі (другая палова XIII ст. – сярэдзіна XVI ст.)	Гісторыі Беларусі і славянскіх народаў	Узгоднена на ўзроўні вучэбных праграм	Рэкамендавана да зацвярджэння вучэбная праграма ў прадстаўленым варыянце (пратакол № 12 ад 28. 04. 2021)
Гісторыя Беларусі (канец XVIII ст. – сярэдзіна XIX ст.)	Гісторыі Беларусі і славянскіх народаў	Узгоднена на ўзроўні вучэбных праграм	Рэкамендавана да зацвярджэння вучэбная праграма ў прадстаўленым варыянце (пратакол № 9 ад 30.03.2022)
Гісторыя Беларусі (канец XVIII ст. – сярэдзіна XIX ст.)	Гісторыі Беларусі і славянскіх народаў	Узгоднена на ўзроўні вучэбных праграм	Рэкамендавана да зацвярджэння вучэбная праграма ў прадстаўленым варыянце (пратакол № 9 ад 30.03.2022)
Гісторыя Беларусі (1918 – 1939 гг.)	Гісторыі Беларусі і славянскіх народаў	Узгоднена на ўзроўні вучэбных праграм	Рэкамендавана да зацвярджэння вучэбная праграма ў прадстаўленым варыянце (пратакол № 10 ад 21.03.2023)
Гісторыя Беларусі (1939 г. – першая чвэрць XXI ст.)	Гісторыі Беларусі і славянскіх народаў	Узгоднена на ўзроўні вучэбных праграм	Рэкамендавана да зацвярджэння вучэбная праграма ў прадстаўленым варыянце (пратакол № 8 ад 26.03.2024)